

Denne metode er særlig blitt utviklet av den amerikanske psykolog Carl R. Rogers (f.1901). Slik den her presenteres, inkluderer den en del av hans nyere (mindre "dogmatiske") tenkning.

Denne presentasjon betyr på ingen måte at vi ønsker å standardisere denne samtalemetode som den eneste i sjelesorgen. Alle sjelesørgere har imidlertid godt av å beherske en samtaleform som så å si tvinger til forståelse. Ikke noe "helbredende" samtaleforløp kan helt klare seg uten denne kategori. Det ville i tilfelle med en gang slå negativt ut i samtaleklimaet.

1. Lær deg å lytte.
(Tilbakeholdenhet med egne bidrag øker konfidentens utfoldelsesmul.)
2. Ikke avbryt,
når konfidenten eksponerer seg selv.
Avbryt,
hvis han fremviser altfor omfattende følelser eller henger seg opp i det ytre hendelsesforløp.
3. Gi plass for pauser og hold dem ut.
4. Husk at hvert utsagn er viktig.
(Ofte kommer hovedproblemet frem i en bisetning.)
5. Gi akt på det som ikke blir sagt.
6. Grip forsiktig inn
 - ved formuleringsvanskeligheter
 - ved å prøve om du har forstått riktig
 - ved sterk angst.
7. Gi akt på deg selv. Lykkes det
 - å etablere en holdning av partnerskap
 - å la være å forstyrre samtalen hvis du selv blir emosjonelt berørt
 - å gjennomskue "overføringsproblemer"
 - å være selvkritisk til egen holdning.
8. Føll ingen dommer.
(Den positive eller negative dom utløses av sjelesørgers egen verdiskala, og vurderinger utløser angst.)
9. Gi ingen råd.
(Det er neppe mulig å gjennomskue en annens situasjon fullstendig, og konfidentens selvstendighet blir innsnevret gjennom rådgivning.)
10. Unngå beskyttende holdning, og rask trøstende og medfølelse ord.
(Konfid. føler seg ellers ikke tatt på alvor som et voksent msk.)
11. Unngå problemstillinger og intellektuell debatt.
(Dette signaliserer angst og kan gi eksamensfornemmelser.)
12. Gi informasjon når den er saklig og nøytral (uladet).
13. Manipulér ikke noe inn i samtaleforløpet.
(Tålmodighet gir konfid. selv sjanse til å løse sitt problem.)
14. Vend i tide samtalen fra de ytre forhold (externalia) til det følelsesmessige plan.
15. Før samtalen inn i nåtiden.
(Det som fortelles om fortiden, har alltid nåtids-relevans.)
16. Gjør bare forsiktig oppmerksom på motsigelser.
(Konfrontasjon fører til usikkerhet og engstelig selvobservasjon.)

GUDS ORD i møte med

- angst: Deut.31,8;Ps.42;Ps.73,23-24;Ps.94,19; Ps.121;
Jes.35,4; Jes.41,10;Jes.43,1-5;Jes.54,10;Jer.29,11;
Mt.6,24;Mt.10,29;Mt.11,28;Mt.28,20;Joh.14,1;Rom.8,38;
Fil.4,6;Hebr.4,15.

Egne forslag:

- svakhet:Deut.33,25;Ps.46,2;Ps.51,19;Klag.3,20b-23;Jes.40,29;
Jes.57,15;Jer.15,18;Mk.9,24;I.Kor.4,13;2.Kor.12,9-10;
2.Kor.14,4;Kol.1,11;2.Tim.1,7.

Egne forslag:

- skyld: Ps.32;Ps.103,3;Jes.43,25;Jes.1,18;Jes.53;Luk.7,36ff.;
Joh.6,37;Joh.8,11;Rom.3,22-24;Rom.8,1;Ef.2,8;
1.Joh.1,9;I.Joh.3,20.

Egne forslag:

Ikke slik at vi vil herske over deres tro... Men vi er medarbeidere som vil hjelpe dere til glede.

2.Kor.1,24

SJELESORG SOM KRISERÅDGIVNING

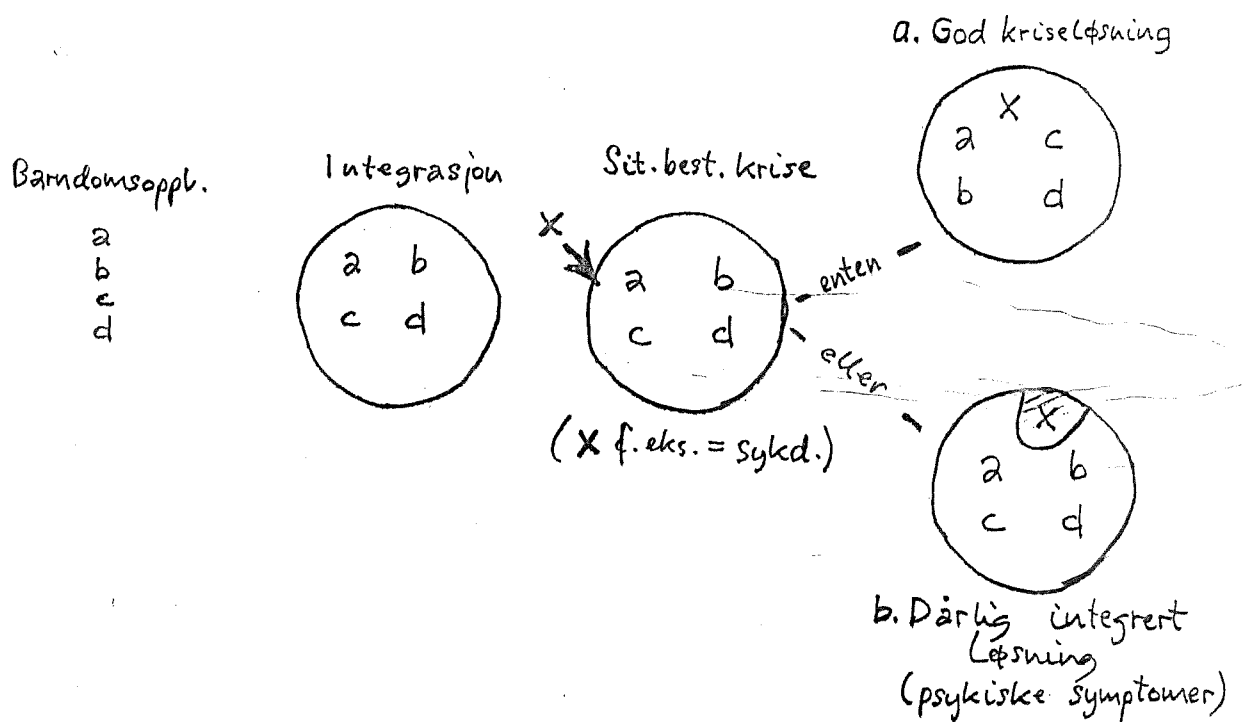
Almen litteratur:

- W.Bitter (utg.): Lebenskrisen. Ursachen und Beratung, Stuttgart 1971
 G.Caplön: Principles of Preventive Psychiatry, New York 1964
 J.Cullberg: Det psykiska traumet. Om kristeori och krispsykoterapi, Sth. 1974³
 " " : Mennesker i krise og utvikling, norsk utg. Oslo 1977
 E.Ekselius/D.Notini/G.Ölberg: Kriser i livet, norsk utg. Oslo 1979
 E.N.Jackson: Coping with Crisis in Your Life, New York 1974
 H.N.Stone: Crisis Counseling, Philadelphia 1976

Sjelesørgerisk litteratur:

- J.E.Adams: Coping with Counseling Crisis, Grand Rapids 1976
 D.Capps: Life Cycle Theory and Pastoral Care, Philadelphia 1983
 H.J.Clinebell: Basic Types of Pastoral Care and Counseling, Nashville 1984, 183-217
 H.Gastager/S.Gastager: Hilfe in Krisen, Göttingen 1982
 W.E.Oates: The Christian Pastor, 3.utg. Philadelphia 1982, 17-64
 R.Riess: "Die Krisen des Lebens und die Kasualien der Kirche", Evangelische Theologie 35(1975), 71-79
 D.K.Switzer: The Minister as Crisis Counselor, Nashville 1974 (tysk utg.: Krisenberatung in der Seelsorge, München/Mainz 1975)

Krisedefinisjon: "En krise er en livssituasjon der våre tidligere erfaringer og innlærte reaksjoner ikke er tilstrekkelige til å forstå og beherske den aktuelle situasjon" (Cullberg 1977, 12).

Mulige kriseforløp:

- J. Collberg: Dynamisk psykiatri, Stockholm 1984
 I. Filinger/N. Retterstøl: Kriser og nevroses, 2. oppl. Oslo-Bergen-Tromsø 1980
 " " : Psykoser, 3. utg. Oslo-Bergen-Tromsø 1984
 I. Krimjlen: Psykiatri, 3. utg. Oslo-Bergen-Tromsø 1980
 J.E. Nemiah: Symptomen og det ubeviste, norsk utg. Oslo 1972
 I. Strömgren: Psykiatri, 13. utg. København 1979
 - - -
 P.G. Nohl: Mit seelischer Krankheit leben, Göttingen 1981
 A. Roness m.fl.: Sjølesorg overfor deprimerte, Oslo 1980
 J. Scharfenberg: Religion zwischen Wahn und Wirklichkeit, Hamburg 1972
 A. Roness m.fl.: Seelsorge an Neurose-Kranken, Stuttgart 1967

Mand, 27 år.

Tvangsneurose.

1. NEVROSE:

Ingen kjent disposition, ingen væsentlige legemlige sykdomme.
 24 til 27 år gl. tre gange indlagt på psykiatrisk afdeling.
 Sidste måneder før første indlæggelse utryg, noget ængstelig, bange for ikke at gøre sit arbejde ordentligt, måtte indtil 10 gange forvise sig om, at han virkelig havde fået det gjort rigtigt. Tiltagende usikkerhed, angav selv, at det var pludselige fikse idéer, han fik, som han godt vidste, var ubegrundede. Han gik også på gaden og frygtede, at han havde forulempet folk, og var han cyklet forbi dem, måtte han tilbage for at se, at han ikke havde gjort dem noget. Hans sygelige fænomener opstod under en periode med særlig strengt arbejde.
 Også på afdelingen iagttoges hans symptomer; hvis han havde kastet en cigarstump fra sig, måtte han, selv om den var slukket, stadig forsikre sig om, at den ikke tændte ild i et eller andet, kastede han noget på gulvet, forestillede han sig, at andre kom til skade derved. Mellom opholdene var han hjemme, den ene gang også i arbejde, men stadig fyldt med ængstelse og utryghed. På gaden ængstelig for, at han måske forandrigede, at andre kom til at støde på lygtepæle. - Fik han øje på nåle eller bløt urdd, forestillede han sig, det kunne volde andre skade, blev bange for at smitte andre, nægtet han ikke mente selv at fejle noget, fik efterhånden tilbøjelighed til at vaske sig mange gange om dagen, kunne jo aldrig vide, om der ikke »hang noget ved«. Afsendte aldrig et brev, da der kunne være noget forkert i det. På gaden også særlig opmærksom overfor slaprende papirstykker, måtte tælle alle de stumper, han mødte. Måtte på afdelingen under sidste ophold ligge og tælle alt sengetøjet. Stemningen i det hele utryg, let depressiv. Ingen hallucinationer. Sygdomsindsigt.

Mand, 19 år.

Skizofreni,
Indledningsfase.

2. PSYKOSE:

Ingen kjent disposition.
 Ryggskavhed fra spæd alder, ellers legemligt rask, har sjældent været noget trykket af sin deformitet.
 Gjorde i skolen et velbegavet indtryk. Altid været noget indesluttet og tung af stemning. Har holdt sig for sig selv, har aldrig haft venner, har været høgligt interessert.
 Toj realeksamen, begynte at lese til studentereksamen, men syntes ikke at overkomme noget til trods for, at han læste dag og nat. Klagede over, at han ligesom ikke kunne rumme noget i hovedet, gav op, forsøgte handelsskole, men kunne ikke mere tilegne sig stoffet, udtalte selv, at han var ved at blive tosset. Kunne pludselig gå helt i stå, sad sløvt hen med lukkede øjne. Hans skriftlige hjemmearbejder var helt forvirrede, han lavede store udregninger helt uden mening. Kunne sidde sløvt hen på en stol, sad og drejede hovedet, lukkede øjnene, når nogen kom ind i stuen, svarede ikke på tiltale, grimasserede med munden, tegnede med fingeren figurer i luften, hviskede hen for sig, var enkelte gange pludseligt opfarende. De sidste dage inden indlæggelsen lå han i sengen i en sær, stivnet stilling. Har nægtet stemmer eller påvirkninger.
 Ved indl. forbeholden, svarer at komme i kontakt med, ufri i sin hele holdning, ligger ubeskæftiget i samme stilling dagen igennem, stemning ret neutral. Han er træg til spising og toilete, taler ikke spontant.

Mand, 29 år.

Psykopati (holdningsløs) med
kriminalitet.

3. PSYKOPATI
 (grensepsykose):

Familiedisposition til tyveri og drik.
 Altid selv forsynet med for livlig fantasi. Legede i barnealderen med en imaginær kammerat. Betegnes iøvrikt som rapsende, upålitelig, løgnagtig, skulkende, fløt på det. følger tilfældige indskydelser. Hurtigt opflammet ved et foretagende, taber lige så hurtigt interessen, optimistisk, gennemtænker aldrig sagen, forsøger at redde et bedrageri ved hjælp af et andet. Fantasiluld, dagdrømmende.
 Sønderknust og ulykkelig efter hvert fejltrin, lover bod og bedring, men begynder straks påny. Velbegavet, sleben. Har begået bedragerier, underløb, falsk. Talrige straffe.

Litteratur (jfr. psykiatriske fagbøker):

- K.-P. Jürns: Nicht leben und nicht sterben können, Göttingen/Wien 1979
 V. Lissner: Tag jer af hverandre, 3. oppl. Århus 1982
 N. Retterstøl: Selvmord, Oslo 1970 og senere
 E. Ringel: Selbstmord. Appell an die anderen, 3. oppl. München 1980
 A. Roness m.fl.: Sjelesorg overfor deprimerte, Oslo 1980
 E. S. Schneidman/N. L. Farberow: The Cry for Help, New York 1961
 E. Stengel: Selbstmord und Selbstmordversuch, Stuttgart 1969
 P. Stern: Telefonsjälavården, Stockholm 1983
 H.-J. Thilo: Psyche und Wort, Göttingen 1974
 K. Thomas: Handbuch der Selbstmordverhütung, Stuttgart 1964

Det pre-suicidale syndrom (prof. E. Ringel, Wien):

1. Følelsen av tiltagende innskrenkning og isolasjon
 - a. Innskrenkning utenfra (objektivt), f.eks. gjennom uhelbredelig sykdom eller dødsfall i familien, som fremkaller følelsen: være eller ikke-være.
 - b. Innskrenkning innenfra (subjektivt), f.eks. gjennom personlig innbildning eller skyldfølelse, som bare etterlater en mulighet: døden! Farligere!
 - c. Dynamisk innskrenkning, der alle andre mulige følelser enn dødstrangen er borte:
 - alt omkring blir sett gjennom mørke briller
 - reaksjonene innskrenkes til resignasjon
 - følelsene innskrenkes til depresjon
 - alle forklaringer utenom de selvanklagende innskrenkes.
 - d. Innskrenkning av mellommenneskelig kontakt:
 - andre oppleves som fraværende
 - forbindelseslinjene svokkes (Svikter den siste, er katastrofen nær!)
 - faktisk isolasjon (gjelder særlig gamle).
 - e. Innskrenkning av verdier:
 - man opplever ikke lenger noe som verdifullt
 - reaksjonen på alle slags verdier er entydig negativ
 - man ser ingen oppgave mer i livet.
2. Aggresjon mot egen person

Hos alle suicidale finnes et stort hatpotensial, som er grunnlaget for muligheten for selvmord. Får hatet komme ut, synker selvmordsfaren. Biter man alt i seg, retter det seg til slutt mot egen person. (Viktig å akte nøye på forbitrede og sterkt aggresjonshemmede mennesker!)
3. Tiltagende selvmordsfantasier
 - a. Aktive fantasier: enhver har nok tenkt på selvmord og i situasjoner drømt seg bort fra livet.
 - b. Passive fantasier: farligere er det om man overmannes på tvangspreget vis av selvmordstanker som ikke vil slippe taket.
 - c. Konkret planlegging: farligst er det når fantasiene ikke bare dreier seg om det å være død, men også konsentrerer seg om måten det skal skje på.

1. Understøtte den homofiles selvfølelse som menneske

De norske biskoper nevner tre viktige punkter i denne forbindelse (jfr. Kirke og Kultur 10/1977):

- a. Den homofile har samme menneskeverd som ethvert annet menneske.
- b. Den homofile har i likhet med andre sin velkomne plass og funksjon i kirke og samfunnsliv.
- c. Det er ingen grunnleggende forskjell mellom homofile og heterofile når det gjelder religiøst liv eller etiske kvaliteter.

2. Ta den homofile på alvor i hans konkrete kamp og smerte

Dette innebærer bl.a. at man ikke i ubevisst "homofobi" glemmer de generelle sjelesørgeriske holdninger og regler, og isteden opptre utålmodig, fullproppet av "korrekte" bibelske svar og med redsel for ikke å trekke klare nok grenser. Å gå et stykke av Guds vei med en homofil, er ikke minst å dele noe av hans fortvilte smerte og vise forståelse for hans slitssomme kamp.

3. Holde fast ved det bibelske grunnlag for avvisning av homoseksuell praksis

Jfr. særlig Rom. 1, 26f; 1 Kor 6, 9f; 1 Tim 1, 9f (Mt 19, 5.12). - Spesielt er det sjelesørgerisk viktig ikke å svikte kjempende kristne homofile som f.eks. uttrykker seg slik: "Som kristen er jeg ikke i tvil om at å gi etter for lysten til direkte homofil praksis ikke bare mishager Gud, men også er utilfredsstillende for meg selv i det lange løp".

4. Gjennomtenke (sammen med konfidenten) muligheter for medmenneskelig (seksuelt) fellesskap innenfor klare rammer

Også homofile må få oppleve et nært menneskelig fellesskap, der seksuelle undertoner som regel spiller med. Dette vil også kunne lette presset på tanken om direkte homoseksuelle handlinger. - Sjelesørgeren må også overveie om han i enkelte tilfeller vil anbefale "nest-beste" løsninger, for f.eks. å unngå utstrakt homoseksuell promiskuitet.

5. Motivere til behandling i enkelte tilfeller

Av og til vil en kristen omvendelse føre til at den homofile vinner over sin praksis - og endog sin legning. Ofte vil sjelesørgerens oppgave imidlertid bestå i å motivere til behandling i tilfeller han tror dette kan føre til resultater. (Mange homofile flykter i dag fra en terapeutisk utfordring, og kan trenge støtte for å våge et ærlig forsøk.)

6. Hjelpe til med å avklare spørsmålet om å stå åpent frem eller ikke

På dette punkt bør sjelesørgeren knapt ha noen generell oppfatning som skal dekke alle forhold, men han kan være en god hjelp til fruktbar drøftelse av alternativene.

7. Generelt bidra til at den homofile gjør det beste ut av sin situasjon (hvis den homofile draging ikke kan bli "snudd")

Den homofile må hjelpes til å holde ut i sin smertefulle kamp, selv om nederlagene blir mange. (Ingen tar forresten skade av å leve med udekkede seksuelle behov!) Homoseksualitet er dessuten sløtt ikke bare sex! Den homofile bør derfor inspireres til å ta sin personlighet i tjeneste for forhold og aktiviteter av annen karakter. Verdenshistorien (og lokalhistorien) bringer utallige eksempler på hvilke strålende resultater som da kan oppnås.

Like fullt må sjelesørgeren være trofast til stede hos dem som "ikke får det til", og ikke bli for lett skuffet. Det er taklingen av de "tapte slag" som først og fremst avslører hans eventuelle sjelesørgeriske kvaliteter.

SJELESORG FOR SOMATISK SYKE

R.C.Cabot/R.L.Dicks: Prästen i sjukrummet, Lund 1968
K.Child/G.Sundin: Självård blant fysisk sjuke. Stockholm 1967
H.-G.Klatt: Besuch im Krankenhaus, Göttingen 1979
J.Mayer-Scheu: Seelsorge im Krankenhaus, 2.oppl. Mainz 1981
K.R.Mitchell: Arbeitsfeld: Krankenhaus, Göttingen 1974

Noe litteratur:

- K.P.Dahl: Sjelesorg ved sykesengen, Stavanger 1970
H.Faber: Seelsorge am kranken Menschen, Gütersloh 1969
" Der Pfarrer im modernen Krankenhaus, Gütersloh 1970
A.Fjellbu: Sjelesorg, Oslo 1933 s.54ff
J.C.Heuch: Sjelesorgen hos de syge, Drammen 1860
A.Kübler: Geduld und Hoffnung. Besuch am Krankenbett, Stuttg. 1970
E.Anker Nilsen: Personlige problemer, Oslo 1960 s.123ff
G.Skagestad: Pastorallære, Oslo 1930 s.438ff
A.Allwohn: Evangelische Pastoralmedizin, Stuttgart 1970
R.Fuehrer: Besuch und Seelsorge im Krankenhaus, Göttingen 1960

Kasus fra en sal på et sykehus:

Samtalen finner sted på et seksmannsrom for menn. Bare tre pasienter er til stede. Etter en kort samtale med én pasient kommer herr G. inn. Etter at sjelesørgeren (P) har hilst på ham og presentert seg, setter sjelesørgeren seg til herr G og fortsetter samtalen med ham.

- P 1: Jeg er kommet for å prate litt med deg, hvis det er i orden.
G 1: Får du straks et prestekall eller drøyer det ennå en stund?
P 2: Nå - det drøyer ennå en stund - et knapt år.
G 2: Ja, det er stadig slike unge folk her for å snakke med oss.
Hva er det nå dere kaller dere?
P 3: Teologiske kandidater, mener du?
G 3: Ja, jeg har allerede opplevd dette i mange år. Jeg har ligget her 6 år nå.
P 4: Synes du det er fint når noen besøker deg og prater med deg.
G 4: Ja, for med de her på rommet, kan man ikke snakke. Den ene er døv, den andre sier ikke noe, og med den tredje kan man heller ikke tale.
P 5: Da er det fint at det finnes andre i dette huset som kan snakke. Eller har du heller ikke kontakt med dem?
G 5: Nei, ikke mye. Når sjansen byr seg, drar jeg på min trehjuling til byen. Jeg kan ennå godt klare å dra ut. Det er enda no-
Jeg var nesten pensjonert, da jeg måtte amputere benet. 40 år arbeidet jeg, og da jeg endelig skulle nyte pensjonisttilværelsen, ble jeg rammet av dette.
P 6: I forhold til de andre her på sykehuset kan du da bevege deg temmelig godt.
G 6: Ja, men jeg sammenligner meg jo også med mennesker som ikke er i dette huset, og de er da friske. (Pause...)
G 7: Så ligger vi her da og venter på døden (henvendt til sin medpasient), ikke sant, Dick? (G var kjent som aktiv i kirken.)
P 7: Som kristen kan du da tillitsfullt se frem til døden. Du venter på døden - det betyr at du blir oppreist, kommer hjem.
G 8: Ja, det er vel så, men av og til kommer det slik over en, at man ikke akkurat blir munter.
P 8: Du mener at usikkerheten stadig melder seg. Selv om troen er aldri så sterk, slipper tvilen mange ganger likevel ikke taket.
G 9: Ja, et menneske er ikke alltid sikker i sin sak. Ofte tenker man for seg selv: Det er et langt skritt, helt å gi seg hen.
(Enda en pause...)
P 9: Er det i orden at vi leser et avsnitt sammen?
G 10: Ja, gjerne, hvis du kan tenke deg det.
(Kandidaten leser Salme 23.)

(Fra Heije Faber: Der Pfarrer im modernen Krankenhaus s.51f)

SØRGESORG I FORBINDELSE MED EKTESKAPSKRISER

Litteratur i utvalg:

- Ekteskapet i en oppbruddstid, PF's studieopplegg 16, Oslo 1978
 Ekteskap, skilsmisse og gjengifte. MF's læreråd Oslo 1980
 G. Friedrich: Sexualität und Ehe. Rückfragen an das NT, Stuttgart 1977
 I onde og gode dager... Ekteskapslovgivningen og den kristne etikk, Oslo 1979
 R. Myhre (red.): Søkelys på familien, Oslo 1977
 A. Skaaheim (red.): Når veiene skilles, Oslo 1983
 T. Sorg: Ehe und Familie. Biblische Perspektiven, Stuttgart 1981
 H.-J. Thilo: Ehe ohne Norm? Eine ev. Ehe-Ethik in Theorie und Praxis, Gött. 78
- R. Bandler/J. Grinder/V. Satir: Att förändras tillsammans, Sth. 1982 (1976)
 H.J. og C.H. Clinebell: The Intimate Marriage, New York 1970
 H.J. Clinebell: Growth Counseling for Marriage Enrichment, Philadelphia 1975
 T. Aa. Egeland/B. Schjødt: Familieteori, Oslo-Bergen-Tromsø 1982
 D. Mace: Seksuelle vansker i ekteskapet, Oslo 1977 (1972)
 A. Roness: Familiebehandling, Oslo-Bergen-Tromsø 1978
 V. Satir: Familieterapi, Oslo 1976 (1964)
 " " : Familieliv, Oslo 1979 (1972)
 P. Wyden/G.R. Bach: Streiten verbindet, Düsseldorf-Köln 1975 (1969)

De fire familietyper (D.D. Jackson):

1. Et stabilt-tilfredsstillende forhold
2. Et ustabil-tilfredsstillende forhold
3. Et ustabil-utilfredsstillende forhold
4. Et stabilt-utilfredsstillende forhold

Hovedområder for funksjonell diagnose (S. Minuchin):

1. Familienstrukturen
2. Familiesystemets fleksibilitet
3. Familiesystemets ressonans
4. Familiekonteksten
5. Familiens utviklingsstadium

Livssyklusstadier (N.J. Lavik):

1. Etableringsfasen
2. Nye foreldre (barn 0-3 år)
3. Familie med førskolebarn
4. Skolebarnsfamilie
5. Familie med tenåring(er)
6. Familie med unge voksne
7. Familie som "avvikler" barna
8. Familie hvor "redet er tomt"
9. Den aldrende familie (etter pensjonering).

Viktige skritt innenfor rolleorientert behandling (H.S. Sullivan, W. Ackermann):

1. gjenopprette kommunikasjonen
2. bryte ond sirkel av gjensidige beskyldninger
3. få paret til å innse at de sammen må styrke forbindelsen
4. bevisstgjøre arten av samspill, spesielt der typiske rollebilder avsløres
5. la paret sammen gjennomtenke kildene til smerte og glede i ekteskapet, og hvordan de best kan gjennomføre gode forsetter
6. få dem til å innse det umulige i å forbedre ektefellen
7. la noe skje på de områder av ekteskapet der partene hver for seg kjenner seg uten ansvar
8. oppdage nye veier i kommunikasjonen ektefellene imellom, og hjelpe dem til å eksperimentere med dette
9. fremme interesser utenfor kjernefamilien, og inspirere til et bedre og mer fruktbart forhold innenfor den "store" familie.

Meglernes metode:

1. Preliminære valg: a. valg av tidspunkt b. valg av sted c. sammen eller hver for seg?
2. Gode råd: a. Ta ikke parti! (eller varier i det minste partiskhet underveis). b. Tro på ekteskapet! c. Styrk det positive! d. Foreslå en praktikabel kontrakt! e. Prøv å motivere for minst to samtaler! f. Se på meglingen som innledning til ekteskapsrådgivning.

Ektekapskapskasis/Ekteskapskonflikt

Bjørn er en rolig, innesluttet mann fra en innlandsbygd. Han kommer fra en tradisjonsrik slekt med svært sterke familiebånd. Han er sterkt følelsesmessig knyttet til sin far, som alltid har dominert ham og som har hjulpet ham frem til den posisjon han har i dag som fremgangsrik bygningsingeniør. Han stiller store krav til seg selv og sine omgivelser på en nærmest tvangspreget måte.

På en chartertur til syden treffer han Cecilie, en livlig Ostopike, opreist og temperamentsfull, og han blir opp over ørene forelsket: "Jeg ble så sjarmert av den glade livsstilen og den sorgløse oppførselen hennes, den gjorde meg så oppstemt og lykkelig".

Cecilie på sin side ble fryktelig glad i denne klippe av ro, som utstrålte hele bygde-Norge av trygghet, alt det hun i sitt omflakkende liv hadde lengtet etter: "Jeg var helt blind! Jeg så bare ham - den eneste i hele verden for meg".

Cecilies foreldre skilte seg da hun var ganske liten, og moren hadde i årenes løp hatt en rekke mannlige bekjente, som ikke hadde kunnet gi Cecilie noen stabilitet eller trygghet i forholdet til menn. Usikkerheten skjulte hun imidlertid effektivt under livligheten.

Etter å ha kjent hverandre en kort tid gifter de seg og flytter inn i en drabantbyleilighet. Før det var gått ett år hadde Cecilie sluttet i jobben sin som sekretær, og satt isolert som hjemneværende med et spedbarn. Kort tid deretter flytter de inn i en villa, og Cecilie blir gravid igjen. Et par måneder etter at det andre barnet er født, blir hun dypt deprimert.

*

Siden Bjørn i denne krise overhodet ikke kan tenke seg å snakke med en psykolog e.l., havner de på kontoret til den presten som viet dem. En del av samtalen foregår slik:

C: Jeg følte meg faktisk ikke som mor i det hele tatt etter det 2. barnet. Jeg følte meg mislykket og uegnet.

S (sjelesørgeren): Som kvinne da?

C: Det ble også et problem. Bjørn sa stadig oftere at han søkte en myk kvinne, mere moderlig.

S: Du følte deg altså mislykket både som kvinne og mor?

C: Ja, som moderlig kvinne! - Og jeg, jeg søkte en far, skjønner du. Jeg hadde jo ikke noen far hjemme (ler!). Men Bjørn ble først riktig far etter at vi fikk barn - og da overfor dem.

S: Det virker som om du ble sjalu.

C: Ja, det gjorde jeg, fra og med det første barnet. Jeg ville at han skulle stelle mere med meg. Som da vi var nygifte!

S: Kunne du snakke med Bjørn om sjalusien din?

C: Nei, det har jeg ikke gjort. Jeg snakker ikke om de negative sidene mine.

B: Jeg skjønner ingen ting.

C: La meg si det litt klarere. Som kvinne satte du meg tilside. Jeg var ikke lenger din kamerat, ikke lenger din tiltrekkende elskerinne. Nå var det viktigere ting (lett ironisk): Nå hadde vi et barn sammen! Jeg ville imidlertid fortsatt være kvinnen din, som stod på ditt nivå og hadde mitt å gi deg. Nå stod vi og så ned på det lille barnet vi hadde, og glemte å se på hverandre! Og det å overse meg, var det værste du kunne gjøre mot meg.

B: Dette forstår jeg ikke. Det er aldri blitt sagt noe slikt tidligere!

Hvorfor ble de forelsket i hverandre?

Hva er det som har skapt ubalanse i forholdet?

Hvor i livssyklusen befinner de seg?

Hvordan kan de hjelpes videre?

Ad litteratur, jfr. også Kritisk forum for praktisk teologi 10/1982

Grunnleggende undersøkelser: P.Ariès: Døden i Vesten, Oslo 1977

J.Bowlby: Processes of Mourning, The International Journal of Psychoanalysis 1961, Vol. 42, s. 317-340

L.Feigenberg: Døden i sjukvården, Stockholm 1977

E.Kübler-Ross: Før livet ebber ut, Oslo 1973

E.Lindemann: Symptomatology and Management of Acute Grief, American Journal of Psychiatry 1944/45, Vol. 101, s. 141-148

G.Murray Parkes: Sorg, Oslo 1976

U.Quarnström: Upplevelser inför döden, Stockholm 1979

Y.Spiegel: Der Prozess des Trauerns I og II, München 1973

B.Hodne: Å leve med døden, Oslo 1980 (kulturhistorisk)

Annen litteratur:

H.Aichelin o.a: Tod und Sterben, Gütersloh 1978

C.C.Bachmann: Ministering to the Grief Sufferer, Englewood Cliffs 64

M.K.Bowers o.a: Counseling the Dying, Camden 1964

G.Debus/A.Juhre: Tod in der Gesellschaft, Wuppertal 1971

W.Fuchs: Todesbilder in der modernen Gesellschaft, Frankfurt 1971

B.G.Glaser/A.Strauss: Interaktion mit Sterbenden, Göttingen 1974

J.P.Hagberg: Død - uten brodd, Oslo 1977

E.N.Jackson: Understanding Grief, New York 1957 When someone dies, Philadelphia 1971

E.Jüngel: Tod, Stuttgart 1971

I.M.Kloster: Sorg-Omsorg-Sjelesorg, Oslo 1975

N.J.Lavik/I.Ramvi: Liv og død, Stavanger 1970

R.Leuenberg: Der Tod, Zürich 1971

H.-C. Piper: Gespräche mit Sterbenden, Göttingen 1977

A.P.L.Prest: Die Sprache der Sterbenden, Göttingen 1970

H.Rieber-Mohn o.a: Den siste fiende, Oslo 1968

E.Schmalenberg: Tod-Gericht-Unsterblichkeit, Stuttgart 1972

Sorg og død, Presteforeningens studiebibliotek nr.5, Oslo 1977

P.Sporcken: Menschlich sterben, Düsseldorf 1972

L. Wergeland Sørbye: Omsorg for døende og deres pårørende, Oslo 1980

F. Winter: Seelsorge an Sterbenden und Trauernden, Göttingen 1976

C. Saunders: The Moment of Truth i L.Pearson: Death and Dying, Cleveland 69

Fra (NT) Mt. 11, 28: «Kom til meg alle dere som strever og har tungt å bære —» Joh. 6, 37: «Den som kommer til meg, skal jeg ikke vise bort.» L. Joh. 1, 7-9: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss fra all urettferdighet.» Mt. 9, 2: «Vær frimodig, dine synder er tilgitt.» Joh. 1, 12: «Men alle som tok imot han, dem ga han rett til å bli Guds barn.» Filip. 4, 6: «Vær ikke bekymret for noe, men legg fram for Gud alt dere har på hjerte, i inderlig bønn og takk.» Ap. 4, 12: Joh. 14, 1-6: Rom. 1, 16: 8, 1; v. 28, v. 32, v. 38-39 Joh. 11, 25; Joh. 10, 27-28; Joh. 5, 24; Hebr. 12, 1-3; 1 Joh. 3, 20; Mt. 28, 20.

(GT) «Som dagen er, skal din styrke være.» 5. Mos. 33, 25 ~~1-4~~ ~~gamm. overrettelsen.~~ «Det er ingen som Gud. Han farer fram over himmelen, med hjelp for deg. En bolig er den eldgamle Gud, og her nede er evige armer.» 5. Mos. 33, 26-27. 5. Mos. 31, 8: «Og Herren, han som drar foran deg, han skal være med deg. Han skal ikke slippe deg og ikke forlate deg. Du skal ikke frykte og ikke reddes.» Salme 50, 15; Esajas 55, 6. Salme 23, Salme 32, 1-5; Salme 31, 15-16a; Salme 103, 1-2, v. 11-13. Salme 27, 14: «Bl på Herren, vær ved godt mot.» Job. 35, 14: «Også når du sier at du ikke ser ham, så ser han nok din sak, og du må bli på ham.»

Fra Peder Olsens bibelbruk overfor dødssyke:

Salme 68: «Bare i håp til Gud er min sjel stille, fra ham kommer min frelse.»

Es. 41, 10: «Frykt ikke, for jeg er med deg! Se deg ikke engstelig om, for jeg er din Gud. Jeg styrker deg og hjelper deg, og holder deg oppe med min rettferds høyre hånd.» Es. 41, v. 13-14. Es. 54, 14: «Vær langt fra angst, for du skal intet ha å frykte —»

Es. 43, 1: «Så sier Herren: Frykt ikke! Jeg har gjenløst deg, ka deg ved navn, du er min.»

Es. 43, v. 2, v. 5a og v. 25: «Jeg er den som utsletter dine misgjeringer for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke ihu.»

Es. 53, 4-5: — «Men han såret for våre overtredelser, kna for våre misgjeringer, straffen på ham forat vi skulle ha fre og ved hans sår har vi fått le dom.»

A. Dødsprosessen:

1. Aspektmodell (C. Saunders)
2. Fasemodell (E. Kübler-Ross)
3. Dialektisk modell (U. Quarnström)

B. Sorgprosessen:

1. Symptommodell (E. Linnemann)
2. Fasemodell I (J. Bowlby)
3. Fasemodell II (Y. Spiegel)

DØDSBUD

Noen enkle synspunkter på prestens oppgave

HVEM MELDER?

Politi/sykehus/utenrikstjenesten/prest i annen menighet/pårørende på et annet sted. Vær trygg for at oppdraget kommer fra instanser som er ansvarlige, og som vet sikker beskjed.

PRAKTISKE RÅD

1. Sjekk at du vet nøyaktig HVEM SOM MELDER: navn, adr., tlf. (Nødv. med tanke på kontroll og tilbakemelding.)
 2. Sjekk nøyaktig HVEM DET GJELDER: hvem som er død, hvem som skal ha meldingen. (Om mulig fullt navn og fødselsår på begge parter. Adresse!)
 3. Sjekk nøyaktig HVA DET GJELDER: så mange troverdige opplysninger du overhode kan få tak på ang. omstendighetene ved dødsfallet, vil være til hjelp.
 4. Sjekk hvordan du går kledd. Rundsnipp?
 5. Finner du ikke frem, eller ikke kan komme inn, vil politiet kunne hjelpe.
 6. Hvis beskjeden kommer tidlig på natten, kan du overveie å utsette besøket til de(n) pårørende har fått noe mer søvn.
- *
7. Presentér deg. Sjekk om du snakker med den riktige. Unngå å si alt i døren.
 8. Si etter at du er kommet inn, øyeblikkelig hvem det gjelder, men gi noen øyeblikk til forberedelse på selve dødsbudet. Si ikke alt du vet med en gang, men ta det i porsjoner. Innledningen kan f.eks. se slik ut:
"Jeg kommer med en alvorlig og trist melding. Det gjelder NN...
Politiet melder at han er omkommet under en trafikkulykke i Sverige."
 9. Vær stille og la de(n) pårørende få reagere. Begynn ikke med heshlesende trøst! Vent og svar på ting du blir spurt om, og som du vet sikkert. Ukjente detaljer må henvises til andre som vet mer, sykehus o.l.
 10. Tilby etter en tid noe praktisk hjelp: beskjed til arbeidsgiver, andre pårørende, personer som kan være hos de sørgende videre o.l.
 11. De praktiske spørsmål som kan ligge, f.eks. angående begravelsesdag, utsettes. Avtal imidlertid gjerne et nytt besøk dagen etter - og kom deretter gjerne jevnlig frem til begravelsen. (Det er normalt naturlig at den som overbringer dødsbud også forretter i begravelsen, også i menigheter der en annen prest har såkalt tjenesteuke.)
 12. Vær rede til å komme med et enkelt gudsord og/eller til å be en bønn for de nærmeste. Dette vil imidlertid ikke virke positivt i alle situasjoner.
 13. Når andre hjelpende er kommet til, eller de pårørende uttrykkelig ønsker å være alene, kan du trekke deg tilbake. Vær imidlertid forberedt på at et dødsbud kan ta flere timer! Vær også oppmerksom på faren ved å ta alt ansvar fra de pårørende! (En del enkle oppgaver som de kan makte selv, vil kunne lette sorgprosessen.)
- *
14. Meld tilbake til oppdragsgiver etter besøket at beskjeden er formidlet.
 15. Be trofast for de etterlatte, og bruk ellers situasjonen til å ove deg ytterligere i "den gylne regel" (Mt. 7, 12).

" En sivilisasjon som forneker døden, ender opp med å fornekte livet. "

Meksikansk forfatter